

Utredare ser socialt frikort som intressant

Hur underlätta vägen från bidrag till eget jobb? Den frågan utreds just nu, men i direktiven sägs inte ett ord om den grupp som inom överskådlig tid kommer behöva försörjningsstöd men ändå vill tjäna lite egna pengar.

– Det är ingen tvekan om att det är en viktig fråga, men vi har inte uppdrag att lämna förslag för den gruppen, förklarar regeringens utredare **Maria Hemström Hemmingsson**.

I juli 2022 tillsatte den socialdemokratiska regeringen utredningen ["Öka drivkrafter och möjligheter till arbete i försörjningsstödet och bryta långvarigt biståndsmottagande"](#). Uppdraget handlar om att skapa incitament för dem som vill eller borde kunna arbeta att verkligen ta ett jobb.

Medias intresse för utredningen har varit ljumt men i somras vaknade journalisterna till. Då presenterade den borgerliga regeringen och Sverigedemokraterna ett tilläggsdirektiv om att införa ett bidragstak så att den som kan arbeta aldrig kan få högre inkomster från bidrag än från eget arbete.

– Då blev det mer uppmärksamhet. Nästan allt fokus har hamnat på incitamenten och bidragstaket, men utredningen innehåller mycket annat. Vi ska till exempel föreslå hur de som är förhindrade att arbeta på grund av sjukdom och saknar sjukpenninggrundande inkomst ska kunna få det stöd de behöver, säger Maria Hemström Hemmingsson.

I uppdraget ligger också att undersöka möjligheten att införa en så kallad *jobbpremie*. För två år sedan lanserade Moderaterna ett förslag om en premie som ger den som har varit arbetslös länge och tar ett jobb ska få ett påslag på lönen med tio procent, max 2 500 kronor per månad.

– Det finns ingen officiell definition av begreppet, men vi tittar på Moderaternas förslag och på andra länder. Var vi kommer landa kan jag inte säga i dagsläget, förklarar Maria Hemström Hemmingsson.

Ett annat uppdrag är att följa upp den så kallade *jobbstimulansen*. Modellen infördes 2013 och går ut på att den som lever på försörjningsstöd får behålla 25 procent av nettolönen oavsett andra inkomster. Syftet är att göra det mer lönsamt för biståndsmottagare att ta tillfälliga jobb och utöka sin arbetstid.

– Jobbstimulansen har aldrig utvärderats, vi vet helt enkelt inte vilka effekter den gett. Mitt intryck efter de besök vi gjort i olika kommuner är att den inte har använts i den utsträckning som var tänkt, och därmed inte varit avgörande för att de som står på tröskeln till arbetsmarknaden ska börja arbeta, säger Maria Hemström Hemmingsson.

Inte heller för den grupp som lever i hemlöshet och/eller missbruk och börjar arbeta någon dag i veckan har jobbstimulansen varit till någon större hjälp. Den som tjänar 2 000 kronor i månaden får efter skatt och kvittning mot försörjningsstödet endast behålla drygt 400 kronor.

De höga marginaleffekterna har gjort att organisationer som ägnar sig åt arbete för dem som står allra längst från arbetsmarknaden får hitta andra ersättningar än lön. Det kan till exempel handla om presentkort, matkuponger och tandläkarbistånd, vilket leder till att en skuggvärld skapas utan trygghet och pensionsgrundande inkomster.

I Danmark har man löst problematiken med ett så kallat *socialt frikort*. Den som lever i utsatthet kan där tjäna upp till 40 000 kronor skattefritt utan att lönen kvittas mot försörjningsstödet och andra offentliga bistånd.

– Det är en intressant modell som sätter fingret på en central problematik. Om vi bortser från jobbstimulansen så räknas

biståndet av krona för krona mot inkomst av tjänst.

Maria Hemström Hemmingsson konstaterar att ett socialt frikort inte löser problemen för dem som rör sig från ett bidragsberoende till en anställning. Men för dem som inom en överskådlig tid inte kommer ha ett fast jobb blir det ett sätt att kunna göra en samhällsinsats och samtidigt få ersättning för den.

– Allt som underlättar människors livssituation och gör att de kan bidra och delta i samhället är intressant. Jag kommer ta med mig resonemanget om frikort i vårt fortsatta arbete. Vi har inte uppdrag att lämna förslag för den här gruppen, men det betyder ju inte att vi inte kan lyfta frågan och peka på vikten av olika åtgärder, säger hon.

Utredningen ska redovisa sina förslag till Socialdepartementet senast den 1 december 2024.

Text: Niklas Lindstedt

Bild: [Frantisek Krejci Pixabay](#)